

# Lale Naan Ko Aṃ Rejelōt Ro Jet

Lale lōmṇak ko  
aṃ, bwe rej erom  
naan ko. Kālet  
naan ko aṃ,  
bwe rej erom  
kōmṇan ko.

## Peba in Kōmelele kōn Kajin eo Armej Mokta

**Naan rej men ko  
wōt me rej pād  
ñan indeeo.**

Armej ro ewōr aer utaṃwe  
eḷap aer lukkuun jeḷā bwe  
naan ko remaroñ ekkwaḷok  
iaḷan jeraaṃṃan ko ak  
ekkal men in kapañpañ  
ko. Eṃṃaan ak kōrā, ritto  
ak ajiri, armej ro ewōr aer  
nañinmej in utaṃwe ko  
rej jelṃae naan ko ejjeḷok  
kautiej ie ilo aolep raan.

Ḷōmṇake ḷok ṃōk joñan  
aṃ inepata an ikkwūtkwūt  
aṃ kōmeleleik ro  
ipeḷaakūm etke naan ko  
armej ekwūtkwūt aer  
kōjerbali rekōmmetak im  
rekōmatōrtōr. Elukkuun to  
im eaetok kūtien an armej  
kōjerbali naan ko ñan  
kōjepel im kōjenolok jukjuk  
in pād eo an nañinmej in  
utaṃwe.

Aoleped wōj im koṇaan  
kautiej im kile ko jān ro rej  
dedjab kein ad. Kajin eo  
rikaki ro ad, ro jej jermal  
iturier, ro jerar im ro  
nukwir rej kōjermal rejelōt  
ro jet. Jān iien ñan iien, ro  
jet rej kalimjek ḷok armej  
ro ewōr aer nañinmej in  
utaṃwe ejjab kōn wōn  
er āinwōt juon armej ak  
kōn utaṃwe eo aer. Kajin  
eo juon jukjuk in pād ej  
kōjerbale ñan armej ro  
ewōr utaṃwe ko ippāer ej  
ḷame tōmak ko im lōmṇak  
ko an kōn armej rein. Naan  
ko rekajoor. Eḷaññe kwobōk

juon nañinmej in utaṁwe ilo mour eo aṁ, ta konaan eo aṁ kōn ewi wāween an ro jet kōnono kōn jekjekūm? Utaṁwe ejelōt aolep armej. Kōṁṁan bwe naan ko aṁ ren eḷḷaaj kōn meḷeḷe ko reṁṁan kōn kwe. Katak naan ko roobrak kōn kautiej, kōjerbal im katakin ro jet.

Ñan ālij naan ko an rijeje George Orwell: eḷaññe ḷōmṁak ej kakkure kajin, innem kajin emaroñ kakkure ḷōmṁak. Ilo bar juon wāween: naan ko jej kāletī rekwaḷok bōklōkōt im ḷōmṁak ko ad.

Eñ ṁe ej wūnin an wōr juon emmakūt ilowaan jukjuk in pād an armej ro ewōr aer nañinmej in utaṁwe ñan bōklōñtak kōjerbal kajin eo armej mokta. Ta lukkuun meḷeḷein “kajin eo armej mokta”? Kajin eo armej mokta ej kwaḷok kautiej.

Epidodo formula eo: ilo iien ej ak kōnono, likūt armej

eo mokta jān nañinmej in utaṁwe eo. Kiiō kwōj kōjerbal kajin eo armej mokta im ewōr kautiej ie.

Ñan armej ro ewōr aer nañinmej in utaṁwe ko, kōjerbal kajin eo armej mokta ej juon buñten ne eḷap ñan karuwainene er āinwōt jet membōr ro rej bar leḷok koṅaer ñan jukjuk in pād eo. Armej ro ewōr aer nañinmej in utaṁwe ko rej jab jintanji ak rup; wōr juon utaṁwe, ñan er, ej wāween aer mour aolep raan. Ej leḷok ñan armej rein juon kōḷmānḷokjen eo eoktak im ḷap an aorōk.

Kajin eo armej mokta ej bareinwōt bōbraik ḷōmṁak eo ej ten waḷok ñan kadikḷok armej eo ñan nañinmej in utaṁwe eo an. Ñe naan wōt ej kwaḷok kadkadin im jekjekin juon armej, jemḷok eo ej juon label – juon label ak kakōḷḷe eo me eiten aolep iien ej kōḷapḷok kapañpañ ko rej waḷok jān ḷōmṁak ko

renana im stereotype ak ḷōmṁak ko eṁōj an elōñ armej pijaikiḷok im tōmak bwe āindeṁe jekjekin armej en.

## Jejjab maroñ aolep iien kōjparok ḷōmṁak ko ad, bōtaab jemaroñ kōjparok naan ko ad.

Āinwōt minority ro relōñtata ilo aelōñ in, armej ro ewōr aer nañinmej in utaṁwe ko rej bareinwōt jarlepju in armej ro eḷaptata aer kakobaik doon im ḷaptata an lōñ kain otkak ko ie. Elōñ kajoor ilo oran nōṁba im aorōkin an lōñ kain men ko rooktak jān doon. Armej ro ewōr aer nañinmej in utaṁwe ko im armej ro jet rej jutak

ilikin im jipañ kōttōpar ko nañinmej in utaṃwe rej kate er jermal ñan joḷok kajin eo ekalijekḷok me rej ejaak kapañpañ ko ilo ḷōmṃak im kowōnṃaanḷok stereotype ko renana.

Āinwōt juon pija eṃōj jiñaike ioon juon canvas, naan ko rej kōṃanṃan pija ko rekajoor. Kajjitōk eo in eḷaññe jekōṃaan bwe pija in en juon men ekajju, ekwaḷok eṃṃan ko an armej ro ewōr nañinmej in

utaṃwe ko ippāer, ak juon pija eo ejjab kea kōn eñjake ko an ro jet im ekōḷapḷok myth ak meḷeḷe ko ekkā aer jab jiṃwe im ṃool im ej, ilo jekjek ṃe, juon kain kalijekḷok.

Im bar juon men, jen jab bar kōnono kōn “special needs ak aikuj ko rejenolok”. Armej ro ewōr aer nañinmej in utaṃwe ko rej lo, roñ, kōnono, ḷōmṃak, katak, jermal, riit, jeje, makūtkūt, im/ak eñjake ilo

wāween ko rejeja aer waḷok jān aolep wāween otemjej. Aikuj ko aer rejjab “special ak jenolok” innem jouj im kōjermal naan ṃe “nañinmej in utaṃwe”. Armej ro ewōr aer nañinmej in utaṃwe ko rejjab kōṃaan bwe en “jenolok” an armej kōṃṃan ñan er; rekōṃaan juon level playing field me ewōr iien epelḷok ñan an aolep maroñ tōpar kōttōpar ko aer ilo ejjeḷok jep ak kalijekḷok.

## A Final Word

### Juon Naan Āliktata

Men ko kwōj im men ko kwōjjab kōjembali ilo aṃ kōjermal kajin eo an armej-jinoi. Likūt armej eo mokta ñe kwōj jeje ak kōnono kōn armej ro ewōr aer nañinmej in utaṃwe ko. Kōttoḷok kwe jān label ko āinwōt “ripilo eo,” “jarroñroñ eo” ak “rutaṃwe eo.” Naan kaṃe rejjab kalikkar kadkad, jiṃwe ak joñaer wōt bar ro jet ak utiej an armej ro ewōr nañinmej in utaṃwe ko ippāer. Ilo an men in pād ilo kōḷmānḷokjen ko ad, ñe kwōj kōnono kōn juon armej eo ewōr juon an nañinmej in utaṃwe ....

Ba ak jeiki men in .....	Ijelløkwin men in .....
Ledik en ej juon armej eo ewōr juon an nañinmej in utaṃwe.	Handicap ak ebolio ledik en.
Ladik en ej juon armej eo ejjeļok an nañinmej in utaṃwe.	Eṃṃan ānbwinnin ladik en.
Rej ajiri ro ejjeļok aer nañinmej in utaṃwe ko.	Rej āinwōt ro jet ak rāājmour ajiri ran.
Ladik en ej juon armej eo ewōr juon an nañinmej in utaṃwe ilo ļōmṃak.	Ettaṃoṃo ladik en.
Ledik en ej juon armej eo ewōr an nañinmej in autism.	Ledik en e-autistic.
Ladik en ej aikuj jipañ ko ikijjen ṃwilin ak mantin.	Ewōr an ladik en būraabļōm ko kōn ṃwilin.
Ledik en ej juon armej eo ewōr juon an nañinmej in utaṃwe ilo ekkatak.v	Eutaṃwe ledik en ilo ekkatak.
Ladik en ej kōjērbal juon wiiljea.	Ekalbuuj ladik en ña ilo juon wiiljea.
Ewōr an ledik en juon an nañinmej in utaṃwe ilo ānbwin.	Emej aolepen ānbwinnin ak ebolio ledik en.
Ewōr an ladik en juon jorrāān ilo kōmālij.	Emej kōmālij an ladik en.
Ewōr an ledik en juon nañinmej in utaṃwe ekar ļotak kake.	Eñtaan ledik en jān juon jorrāān ekar ļotak kake.
Ladik en ej juon armej eo ewōr an nañinmej in utaṃwe ilo jeļāļokjen.	Ettaṃoṃo ak ewōr jorrāān ilo kōmālij an ladik en.
Ledik en ej juon armej eo epilo ak ejjab eṃṃan an loļokjen.	Epilo ledik en.
Ladik en ej juon armej eo ejarroñroñ ak ejjab eṃṃan an roñļokjen.	Eñtaan ladik en jān an jab maroñ roñ ak jān an jarroñroñ.
Ledik en ej juon armej eo ewōr nañinmej in ippān, multiple sclerosis ak muscular dystrophy im ejelōt nōōb im ṃajeļ im kōṃṃan an ṃōjṃo, jab peļan ānbwinin, im jorrāān mejān.	Ejorrāān ledik en jān MS ak MD.
Ladik en ej juon armej eo ewōr nañinmej in ippān etan in cerebral palsy im ej waļok jān an jorrāān kōmālij eo an mokta jān an kar ļotak ak ke ej juon niñniñ im kōṃṃan an jab eṃṃan an jērbal ṃajeļ ko.	Enañinmej ladik en jān CP.
Ledik en ej juon armej eo ewōr an nañinmej in anen etao ak dibūbbūb.	Eanen etao ak ridibūbbūb ledik en.
Ladik en ej juon armej eo ewōr an nañinmej in utaṃwe ilo kōļmānļokjen im eñjake.	Ebwebwe, ewūdeakeak, im ko jet ladik en.
Ledik en ej juon armej eo ejako an jokwe ilo juon aujpitōl an ro ewōr aer nañinmej in utaṃwe ko ilo kōļmānļokjen im eñjake.	Eṃōj an ledik en ruwōj jān aujpitōl an ribwebwe ran.
Ladik en ej juon armej eo ej kōjērbal juon kein jipañe kōnono ak ejjab maroñ kōnono.	Etaṃo ak ejaje kōnono ladik en.



Governor's Council on  
**Developmental Disabilities**  
ARKANSAS

*Inclusion. Integration. Independence.*

1515 West 7th Street, Suites 320-330  
Little Rock, Arkansas 72201  
(501) 682-2897  
[GCDD.arkansas.gov](http://GCDD.arkansas.gov)